

UMOWA

między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Portugalskiej w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji,

sporządzona w Lizbonie dnia 11 marca 1993 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 11 marca 1993 r. została sporządzona w Lizbonie Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Portugalskiej w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji w następującym brzmieniu:

UMOWA

między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Republiki Portugalskiej w sprawie popierania i wzajemnej ochrony inwestycji

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Rząd Republiki Portugalskiej, zwane dalej „Umawiającymi się Stronami”, ożywione pragnieniem zwiększenia współpracy między obu Państwami,

dążąc do stworzenia korzystnych warunków do inwestowania przez inwestorów jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony,

uznając, że wzajemna ochrona inwestycji będzie przyczyniać się do rozwoju wzajemnie korzystnej współpracy w dziedzinach: gospodarczej, handlowej, technicznej i naukowej,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

W rozumieniu niniejszej umowy:

1. Określenie „inwestycje” oznacza wszelkie mienie i prawa związane bezpośrednio z inwestycją dokonaną przez inwestorów jednej Umawiającej się Strony zgodnie z ustawodawstwem drugiej Umawiającej się Strony, a w szczególności, ale nie wyłącznie:

- a) ruchomości i nieruchomości, jak również jakiegokolwiek inne prawa rzeczowe, takie jak prawo użytkowania lub prawa zabezpieczeń majątkowych związane z własnością tych dóbr, w tym szczególnie hipoteka i prawo zastawu;
- b) akcje i inne formy udziału w kapitale spółek i w korzyściach gospodarczych osiągniętych z działalności spółek;
- c) prawa do roszczeń pieniężnych lub innych świadczeń mających wartość gospodarczą;
- d) prawa autorskie, prawa własności przemysłowej, takie jak patenty, znaki fabryczne lub handlowe, nazwy handlowe, wzory przemysłowe, *know-how*, znaki firmowe i *goodwill*;
- e) koncesje nadane na mocy prawa lub kontraktu, w tym koncesje na poszukiwania, badania i eksploatację zasobów naturalnych.

2. Określenie „przychody” oznacza kwoty uzyskane z inwestycji w określonym czasie, takie jak zyski, dywidendy, odsetki, należności licencyjne lub inne tytuły wynagrodzeń, w tym jakiegokolwiek płatności z tytułu pomocy technicznej lub pomocy w zakresie organizacji i zarządzania. Jeżeli przychody uzyskane z inwestycji zgodnie z definicją zawartą w tym ustępie będą przeznaczone na ponowne inwestycje, to przychody z tych ponownych inwestycji będą uważane za przychody z inwestycji pierwotnej.

3. Określenie „likwidacja inwestycji” oznacza odstąpienie od inwestycji zgodnie z procedurą ustaloną w ustawodawstwie obowiązującym w Państwie, w którym dana inwestycja została dokonana.

4. Określenie „inwestor” oznacza:

- a) osoby fizyczne posiadające obywatelstwo danej Umawiającej się Strony;
- b) zrzeczenia osób, w tym spółki prawa handlowego lub inne spółki albo stowarzyszenia posiadające lub nie posiadające osobowości prawnej, które mają siedzibę na terytorium jednej z Umawiających się Stron i które zostały utworzone i prowadzą działalność zgodnie z prawem danej Umawiającej się Strony.

5. Określenie „terytorium” oznacza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub terytorium Republiki Portugalskiej, określone w ustawodawstwie obu Umawiających się Stron.

6. Określenie „działalność towarzysząca inwestycjom” oznacza działalność w zakresie organizacji, kontroli, utrzymania i zarządzania głównie w odniesieniu do spółek, oddziałów, przedstawicielstw, agencji lub jednostek produkcyjnych i innych, służących do zawierania, wykonywania i egzekwowania kontraktów dotyczących nabywania, korzystania, użytkowania lub rozporządzania majątkiem, w tym prawami własności przemysłowej, zaciągania kredytu, nabywania i emisji akcji lub innych papierów wartościowych, a także zakupu dewiz.

Artykuł 2

1. Obie Umawiające się Strony będą popierać na swoim terytorium inwestycje dokonywane przez inwestorów drugiej Umawiającej się Strony i będą dopuszczać takie inwestycje zgodnie ze swoim ustawodawstwem i innymi przepisami.

2. Umawiające się Strony będą w ramach swoich wewnętrznych przepisów prawnych rozpatrywać wnioski w sprawie wjazdu i zamieszkania osób fizycznych jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w związku z podejmowaniem i realizacją inwestycji. Odnosi się to również do pracobiorców jednej Umawiającej się Strony pragnących zamieszkać na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w celu podjęcia pracy za wynagrodzeniem w ramach danej inwestycji. Również przychylnie będą rozpatrywane wnioski o zezwolenie na podjęcie pracy.

Artykuł 3

1. Żadna z Umawiających się Stron nie podda na swoim terytorium inwestycji dokonanych przez inwestorów drugiej Umawiającej się Strony traktowaniu mniej korzystnemu niż przyznane inwestycjom dokonywanym przez inwestorów państw trzecich.

2. Żadna z Umawiających się Stron nie podda inwestorów drugiej Umawiającej się Strony w zakresie działalności towarzyszącej inwestycjom na swoim terytorium traktowaniu mniej korzystnemu niż traktowanie przyznane przez nią inwestorom państw trzecich.

3. Postanowienia ustępów 1 i 2 niniejszego artykułu nie mają zastosowania w odniesieniu do bardziej korzystnego traktowania przyznanego lub które zostanie przyznane przez Umawiające się Strony inwestycjom dokonywanym przez inwestorów państw trzecich w wyniku:

- a) członkostwa w uniach celnych, strefach lub organizacjach wolnego handlu lub w innych formach pomocy, współpracy i integracji gospodarczej;
- b) umów o podwójnym opodatkowaniu i innych umów o charakterze podatkowym.

Artykuł 4

1. Inwestycje dokonane przez inwestorów jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony nie mogą być wyłączone, znacjonalizowane lub poddane innym środkom o skutkach równoznacznych z wyłączeniem lub nacjonalizacją, chyba że działania takie podjęte zostaną w interesie publicznym i za odszkodowaniem. Odszkodowanie powinno odpowiadać wartości, jaką wyłączone inwestycja miała w dniu wyłączenia, nacjonalizacji lub podjęcia środków wywołujących równoznaczne skutki. Odszkodowanie powinno być wypłacone bez zwłoki i powinno obejmować naliczone według zwyczajowej stawki bankowej odsetki do dnia całkowitej spłaty i powinno podlegać swobodnemu transferowi. Nie później niż w momencie wyłączenia, nacjonalizacji lub podjęcia środków wywołujących równoznaczne skutki powinny być podjęte odpowiednie decyzje w sprawie ustalenia kwoty odszkodowania i sposobu jego wypłacenia.

2. Obywatele każdej Umawiającej się Strony, których inwestycja została całkowicie lub częściowo wywłaszczona, mają prawo do żądania bezzwłocznego zbadania przez odpowiednie władze sądowe lub administracyjne drugiej Umawiającej się Strony, czy takie wywłaszczenie oraz uzyskane za nie odszkodowanie pozostają w zgodzie z niniejszą umową i zasadami prawa międzynarodowego.

3. Inwestorom jednej Umawiającej się Strony, których inwestycje poniosą straty na terytorium drugiej Umawiającej się Strony w wyniku wojny lub innych konfliktów zbrojnych, rewolucji, stanu wyjątkowego lub powstania, będzie przyznane przez tę drugą Umawiającą się Stronę, w zakresie odtworzenia, rekompensaty, odszkodowania i innych form zadośćuczynienia, traktowanie nie mniej korzystne niż przyznane inwestorom państw trzecich. Wynikające z powyższego płatności będą podlegały swobodnemu transferowi.

Artykuł 5

1. Każda Umawiająca się Strona zapewni zgodnie z własnym ustawodawstwem inwestorom drugiej Umawiającej się Strony swobodny transfer kwot związanych z inwestycjami, a mianowicie:

- a) kapitału i kwot dodatkowych niezbędnych dla utrzymania i rozszerzenia inwestycji;
- b) przychodów określonych w artykule 1 punkt 2 niniejszej umowy;
- c) kwot niezbędnych dla obsługi i spłaty pożyczek uznanych przez obie Strony jako inwestycje;
- d) wpływów uzyskanych z całkowitej lub częściowej likwidacji albo sprzedaży inwestycji;
- e) odszkodowań i innych należnych przewidzianych w artykule 4 niniejszej umowy;
- f) wszelkich płatności, jakie będą musiały być dokonane w wyniku subrogacji przewidzianej w artykule 6 niniejszej umowy.

2. Transfery, o których mowa w tym artykule, będą dokonywane bez zwłoki według kursu obowiązującego w dniu realizacji. Kurs wymiany powinien być ustalany zgodnie z wzajemnym kursem wymiany (*cross-rate*), opartym na kursie ustalonym w danym dniu przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy jako podstawa dla kursu wymiany odpowiednich walut w ramach specjalnych praw ciągnięcia.

3. W rozumieniu niniejszego artykułu uważa się, iż transfer został dokonany „bez zwłoki”, jeżeli jego realizacja nastąpiła w terminie normalnie niezbędnym dla spełnienia odpowiednich formalności. Termin będzie się liczył od dnia złożenia odpowiedniego wniosku z wymaganymi dokumentami, lecz w żadnym razie nie może on przekroczyć trzech miesięcy.

Artykuł 6

1. Jeżeli jedna z Umawiających się Stron lub jej agencja dokona jakiegokolwiek płatności na rzecz jednego z jej inwestorów z tytułu gwarancji udzielonej w związku z inwestycją realizowaną na terytorium drugiej Umawiającej się Strony, to ta pierwsza Umawiająca się Strona stanie się uprawniona do przejęcia praw i działań tego inwestora i będzie mogła je realizować na takich samych zasadach i warunkach jak ich pierwotny posiadacz.

2. W przypadku subrogacji określonej w ustępie 1 tego artykułu inwestor nie będzie wysuwał roszczeń, jeżeli nie

będzie do tego upoważniony przez Umawiającą się Stronę lub jej agencję.

Artykuł 7

1. Spory między Umawiającymi się Stronami dotyczące interpretacji i stosowania niniejszej umowy będą rozstrzygane w miarę możliwości polubownie w drodze dyplomatycznej.

2. Jeżeli spór nie będzie mógł być rozstrzygnięty w ten sposób w ciągu 12 miesięcy, to zostanie on na życzenie którejkolwiek z Umawiających się Stron przedłożony trybunałowi arbitrażowemu.

3. Trybunał arbitrażowy zostanie utworzony dla każdej sprawy oddzielnie, przy czym każda z Umawiających się Stron wyznaczy jednego arbitra. Ci dwaj arbitrzy uzgodnią między sobą obywatela państwa trzeciego jako przewodniczącego, który będzie mianowany przez Umawiające się Strony. Arbitrzy będą mianowani w ciągu dwóch miesięcy, a przewodniczący — w ciągu trzech miesięcy od daty zawiadomienia jednej Umawiającej się Strony przez drugą Umawiającą się Stronę o woli przedłożenia sporu trybunałowi arbitrażowemu.

4. Jeżeli terminy ustalone w ustępie 3 nie zostaną zachowane, każda Umawiająca się Strona może, w razie braku innych uzgodnień, zwrócić się do Przewodniczącego Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości o dokonanie niezbędnych nominacji. Jeżeli Przewodniczący nie może wypełnić swojej funkcji lub jeżeli jest obywatelem jednej z Umawiających się Stron, o dokonanie nominacji poproszony zostanie Wiceprzewodniczący. Jeżeli również Wiceprzewodniczący nie może wypełniać powyższej funkcji lub jeżeli jest on obywatelem jednej z Umawiających się Stron, to o dokonanie niezbędnych nominacji poproszony zostanie najstarszy rangą sędzia Trybunału, który nie jest obywatelem którejkolwiek z Umawiających się Stron.

5. Trybunał arbitrażowy orzeka większością głosów. Jego orzeczenia mają moc obowiązującą. Każda Umawiająca się Strona ponosi koszty udziału własnego arbitra, jak również koszty udziału przedstawicieli w postępowaniu arbitrażowym. Koszty udziału przewodniczącego trybunału, jak również inne koszty ponoszą obie Umawiające się Strony w częściach równych. Trybunał arbitrażowy może jednak w orzeczeniu ustalić inne zasady pokrycia kosztów. Trybunał arbitrażowy ustali tryb własnego postępowania.

Artykuł 8

1. Spory, jakie powstaną między Umawiającą się Stroną a inwestorem drugiej Umawiającej się Strony w związku z inwestycją, powinny być rozstrzygane w miarę możliwości w drodze polubownej.

2. Jeżeli spór nie zostanie rozstrzygnięty w terminie sześciu miesięcy, licząc od dnia, w którym jedna z zainteresowanych stron zainicjowała go, to dany spór będzie przedłożony na wniosek jednej z zainteresowanych stron do postępowania arbitrażowego. Obie Umawiające się Strony wyrażają na mocy niniejszej umowy zgodę na taki tryb postępowania. Z zastrzeżeniem przypadków odmiennych wspólnych uzgodnień, będą miały zastosowanie analogiczne postanowienia artykułu 7 ustępów 3 do 5, pod warunkiem że strony sporu wyznaczą arbitrów zgodnie z trybem ustalonym w ustępie 3 wyżej wymienionego artykułu, a gdy terminy

przewidziane w wymienionym artykule nie zostaną dotrzymane, każda ze stron w sporze może zwrócić się do trybunału arbitrażowego przy Międzynarodowej Izbie Handlowej w Paryżu z wnioskiem o dokonanie niezbędnych nominacji. Wyrok arbitrażowy będzie wykonany zgodnie z prawem państwa, w którym spór miał miejsce.

3. Jeżeli obie Umawiające się Strony są lub staną się stronami Konwencji z dnia 18 marca 1965 r. o rozstrzygnięciu sporów inwestycyjnych między państwami a obywatelami drugich państw, to zgodnie z postanowieniami artykułu 27 ustęp 1 tej konwencji nie będą one występować do trybunału arbitrażowego przewidzianego w poprzednim ustępie tego artykułu z uwagi na istnienie między inwestorami jednej z Umawiających się Stron a drugą Umawiającą się Stroną porozumienia, o którym mowa w artykule 25 konwencji. Nie wyklucza to możliwości zwrócenia się do trybunału arbitrażowego, o którym mowa w poprzednim ustępie tego artykułu, w przypadku niezastosowania się do orzeczenia trybunału arbitrażowego utworzonego na warunkach artykułu 27 konwencji lub w przypadku przeniesienia praw na mocy ustawy lub na podstawie aktu prawnego zgodnie z postanowieniami artykułu 6 niniejszej umowy.

Artykuł 9

Jeżeli postanowienia innej umowy międzynarodowej, której stronami są lub staną się obie Umawiające się Strony, lub też przepisy wewnętrzne którejkolwiek z Umawiających się Stron zawierają regulacje bardziej korzystne niż przewidziane w niniejszej umowie, to takie regulacje będą miały pierwszeństwo przed niniejszą umową.

Artykuł 10

Niniejsza umowa będzie miała zastosowanie do wszystkich inwestycji dokonanych zgodnie z odpowiednimi przepisami prawnymi przez inwestorów jednej Umawiającej się Strony na terytorium drugiej Umawiającej się Strony po dniu 26 maja 1976 r.

Artykuł 11

1. Niniejsza umowa wejdzie w życie w dniu, w którym obie Umawiające się Strony notyfikują sobie wzajemnie spełnienie wymogów prawnych odnośnie do wejścia w życie umów międzynarodowych.

2. Niniejsza umowa pozostanie w mocy przez okres 10 lat. Po ich upływie będzie przedłużona na okresy 5-letnie, o ile żadna z Umawiających się Stron nie wypowie jej w drodze notyfikacji na 12 miesięcy przed upływem danego 10-letniego lub 5-letniego okresu.

3. W przypadku wypowiedzenia niniejszej umowy postanowienia artykułów od 1 do 10 zachowują moc przez następny okres 10 lat w odniesieniu do inwestycji dokonanych przed wejściem w życie wypowiedzenia.

Sporządzono w Lizbonie dnia 11 marca 1993 r. w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i portugalskim, przy czym obydwie teksty są jednakowo autentyczne.

Z upoważnienia Rządu
Rzeczypospolitej Polskiej
I. Byczewski

Z upoważnienia Rządu
Republiki Portugalskiej
V. A. Mendes Da Costa Martins

Po zaznajomieniu się z powyższą umową, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych;
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona;
- będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 23 czerwca 1993 r.

L.S.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*